

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet” hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fil. — Tanítóknak egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

A haladók aknamunkája.

Székelyudvarhely, szept. 1.

A bukottak első fogása az volt, hogy a függetlenségi pártot tegyék elégtelnek táborává. Mindjárt az új kormány megalakulása után megkezdődött hát az aknamunka. Kezdődött a fiatalabb és hatalomra éhes függetlenségi politikuskok között annak a jelszónak a terjesztése, hogy nincsen szükség többé koalícióra, hiszen a függetlenségi pártnak abszolút többsége van, annak kell hát megalakítani a kormányt. Az nincsen rendjén, — mondogatták — hogy a mikor a függetlenségi párté az abszolút többség, hogy akkor éppen annyi legyen az alkotmánypárti miniszter, mint a függetlenségi és hogy több legyen az alkotmánypárti államtitkár, meg főispán, mint a függetlenségi pártiak. Most a függetlenségi pártnak kell érvényesülni, hiszen az alkotmánypártt sem egyéb, mint a szabadelvű pártnak az extraktuma. Ezeket az új korszakban nem illeti meg a vezetőszerp.

Igy beszélgettek a bukott rendszer hívei a szűkebb baráti körökben, a melyeket még nem bontott szét a politikai ellentét, így beszélgettek a fehér asztalnál, a kaszinókban, a társaságban s akadtak is néhányan a függetlenségi pártban, a kik ezt elhitték és kezdtek ebben a modorban tovább okvetlenkedni. Csakhogy a párt nagy többségénél több volt a józan belátás és a politikai éleslátás, sem hogy utána ment volna annak a néhány baleknek, a ki elhitte, hogy ez úgy van és így az első kísérlet, mely a zavarcsinálásra irányult, dugába dőlt. A párt vezé-

reire és nem a fölbujtókra hallgatott és érezte azt az erkölcsi kötelességet, hogy szoros barátságban kell maradni azokkal, a kik a nehéz napokban a függetlenségi párttal együtt küzdöttek s a kiknek jó részben köszönni is lehet, hogy a közvélemény szabadon megnyilatkozhatván, a függetlenségi párt abszolút többségre juthatott.

Azután hosszabb időre nagy hallgatás következett.

A mikor azután, a delegációk ülései véget értek, akkor újra megindult az aknamunka. Most már volt valami, a mivel a függetlenségi pártot vádolni lehetett. Megszavazta a közösgyi költségvetést. Borzasztó! — kiállították — a függetlenségi párt nem csak magát, hanem a függetlenségi elvet is teljesen lejárátja. Nem csak hogy lemondott elveinek megvalósításáról, nem csak hogy semmi vívmányt ki nem eszközölt a paritás érvényesülése terén, hanem még az eszközöket is megadta a közösgyves kormányzásra. Ime! ez a párt semmivel sem jobb, mint volt a szabadelvű párt, sőt rosszabb. A szabadelvű párt mindig engedett Bécsnek, az igaz! de ez mintegy programja volt a pártnak. De a függetlenségi párt hazudik, a mikor Bécs ellen agitált mindig és most mégis beadja vele szemben a derekát. Ez a függetlenségi érzelmű polgárok bizalmával való visszaélés.

A függetlenségi miniszterek éppen olyan pecsovicok, mint voltak a szabadelvűek.

Ugyan mit csináltak eddig? Semmit. Nem is csinálhatnak semmit, mert Bécsben nincsen semmi tekintélyük. Hiszen mindent kikapcsoltak. Vívmányt már e miatt sem hozhatnak maguk-

kal s mivel a bécsi körök bizalmatlanok irántuk, a helyzet ma sokkal rosszabb, mint a szabadelvű kormányok idejében volt. A szabadelvű kormányoknak legalább szabad kezük volt a belső ügyekben és a személyi kérdésekben. Ezeknek az sincs. A szabadelvű kormányok ki tudtak eszközölni sok mindent Bécsben, ezeknek meg van kötve a kezük.

Lássuk hát, igaz-e ez? Először is nem igaz, hogy a függetlenségi párt föladta elvét a hatalomért. Azok a kérdések, a melyek miatt a nagy küzdelem annak idején megindult, a szabadelvű párt uralma alatt örök időkre kikapcsolt kérdések voltak. Azokat a kormánynak Bécsben előhozni nem is volt szabad. De nem csak ez nem volt szabad, hanem azt sem volt szabad megengedni, hogy ezekről a szabadelvű pártban beszéljenek. A kormány hatalmát azért kellett a végletekig fokozni, a korrupciót azért kellett a legnagyobb mértékben kifejleszteni, a közszabadságokat azért kellett törvényhozási uton megszorítani, nehogy a magyar közvélemény arra kényszeríthesse az uralkodó pártot, hogy a magyar vezényszót és az önálló vánterületet vagy a közös ügyekben a paritást követelni merje. A nemzetet pedig bolondították, hogy Bécsben a magyar államiságot tisztelik, a magyar alkotmányt szentnek tartják s Ausztria részéről nem kísért többé a birodalmi egységre való törekvés. Erről csak az újabb tudományos közjogi irodalom, mely az osztrák közjogot szelőlőztette, rántotta le a leplet. A közhivatalokban pedig, a ki a magyar közjogot védeni akarta az osztrák tulkapások ellen, azt skartba tették, hogy ne zavarja a czirkulusokat.

Hogy vásárolnak Budapesten?

Egy vidéki ur. (Belép a nagy józsefvárosi szabóüzletbe. A küszöbön megáll és kissé idegenül néz körül.)

1. segéd.
2. segéd.
3. segéd.
4. segéd.
1. inas.
2. inas.

(Karban.) Jó napot nagyságos ur!

Az üzlettulajdonos. (Tollal a füle mögött.) Isten hozta nálunk!

Az üzlettulajdonos felesége. (Csábító mosolylyal int neki.)

Egy ur (aki látogatóban van és a padkán ül). Van szerencsém!

A vidéki ur. (Kissé esetlenül.) Kérem . . . valami őszi ruhát szeretnék . . . valami jó straparuhát, amit otthon mindennapra hordhatok . . . Tetszik tudni, falusi ember nem vehet mindennap új ruhát . . .

Az üzlettulajdonos. (Az első segédhez, szigoruan.) Grünzweig, mutasson a nagyságos urnak valamit az új svéd-szövetekből . . . A nagyságos ur nem bánja, ha pár forinttal többé kerül a ruha . . . az a fő, hogy tartós és jó ruha lengyen . . . (Kedélyesen.) Nem igaz, nagyságos ur?

A vidéki ur. Nono . . .

(Az első segéd, a második segéd, a harmadik segéd mind létrákon és polczokon állanak s százszázötven különböző öltözet ruhát dobnak le az inasoknak.)

A vidéki ur. (Megdöbbenve.) Talán sok is lesz ennyi . . .

Az üzlettulajdonos. Azért van itt, hogy megmutassuk, nagyságos ur . . .

Az első segéd. (Leugrik a polczról s az egyik öltönyt a kezébe fogja. Olyan arczzal, mintha a Kohinoort, a világ leghíresebb gyémántját mutatná.) Mit szól ehhez a szövethoz? Ez aztán a posztó, mi?

A vidéki ur. (Tartozkodva.) Hát hiszen . . . hiszen . . .

Az első segéd. Igazi strux-szövet, a z upsalai gyárból . . . Mi lefoglaltuk az egész raktárt . . . a többi szabó, ha megpukkad, se kap belőle . . . Tessék csak felpróbálni ezt a kabátot . . .

(A vidéki ur leveti a kabátját és a mellényét s felpróbálja a strux-kabátot. A kabát hátul pupos, elől szűk. Az ujjai hosszúak, a vállá feszül. A szegény vevő úgy néz ki benne, mint valami farsangi maskara.)

Az első segéd. (Szóltanul hátravonul, két lépésnyi távolságban a tenyerét a szemé elé tartja, aztán néma megilletődéssel nézi a vidéki urat). Óriási!

A vidéki ur. Mi az óriási?

Az első segéd. Becsületszavamra mondom hogy ennél szebb kabátot még sohase láttam (A második segédhez) Salczberger, nézze csak ezt a kabátot!

A második segéd. (Megáll. A szemében köny csillog az elragadtatástól.) Hiába, csak mindenhez szerencse kell!

A vidéki ur. Mit ért ez alatt?

A második segéd. Hogy egy kész ruha így álljon, ezt még sohase láttam. Mintha rá lenne öntve a nagyságos urra. (A harmadik segédhez.) Nézze csak meg hátul!

A harmadik segéd. (Szóltan gyönyörűséggel int.)

Az üzlettulajdonos. (Tollal a füle mögött. Előlép, jobbra és balra megforgatja a vidéki urat, néhányat csap a vállára, aztán oda fordul a feleségéhez.) Malvin, az isten áldjon meg, nézd meg ezt az állást!

A felesége. (Sétolva az élvezettől.) Na már a nagysága jó órában jött ide . . . a nagysága kedves neje csak most fog igazán beleszeretni a nagyságába . . .

A vidéki ur. (Kényelmetlenül mozog s ide-oda húzigálja a kabátot.) De kérem, hiszen ez úgy szorít a vállban, hogy alig tudok megmozdulni benne . . .

Az üzlettulajdonos. (A plafond felé mereszti a szemét) Ez a kabát szorít?

A felesége. Ez a kabát?

Az összes segédek. Hogy ez szorít? Hiszen kérem még valaki elférne benne . . .

A vidéki ur. Mutassanak valami más állású kabátot . . . Ezeknek különben a színük se tetszik . . . Valami egyszerű, szolid, feketeszínűt kérek . . .

Az üzlettulajdonos. (Az első segédhez.) Sie Grünzweig, ist noch da der Anzug von der Baron Fejérváry?

Az első segéd. Ja, Herr Schnautz.

Az üzlettulajdonos. Geben Sie' s her! Der gnädige Herr will etwas ganz feines! (A vidéki urhoz) Kérem nagyságos ur, tudom, hogy nem tetszik sajnálni pár forintot, hát majd mutatok valami olyat, amit még nem tetszet látni. (Sugva.) A báró Fejérvárynak készült rendelésre.

A vidéki ur. Kinek?

Az üzlettulajdonos. A báró Fejérvárynak, a volt miniszternek. De a méltóságos urnak szűk volt

Mindaz, a mi ma néhány évre ki van kapcsolva, akkor örökre tilalmas területe volt a magyar politikának s ha olykor a kormány hozott is Bécsből valami vékonyka vivmányt, ezt mindannyiszor az ellenzék ostromának hatása alatt tette.

És ma? A kormány bevallott célja, hogy az ország függetlenségének, gazdasági önállóságának, a nemzeti akarat érvényesülésének a közszabadságok biztosításának előzetes feltételeit megerősítse, az autonómiát megerősítse és a magyar hadseregért folytatandó küzdelemre a nemzetet előkészítse. És mindaz, a mi a szabadelvű korszakban örökre tilalmas területe volt a magyar politikának, a mi akkor egyszer s mindenkorra ki volt kapcsolva, most egy időre, tudniillik a bevallott célok és az általános szavazati jog reformjának megvalósítása idejére, néhány évre van csak kikapcsolva és ez alatt az idő alatt nem csak a magyar vezényszót és a paritást nem szabad szóba hozni, de a közösgyi, a katonai és más ezzel összefüggő terhek emelését sem, a két állam között a kapcsolatnak szorosabbá tételét célzó intézményeket sem, az alkotmányos garanciákat, a nemzeti jogok megnyirbálását sem.

Valamint a hadvezér, a ki, mondjuk, Budapestről Pozsonyba törekszik, nem adja föl hadi működésének célját, mert Komáromnál megállapodik és seregét a további harcra szervezi; éppen úgy a függetlenségi párt sem adta föl elveit, mert néhány esztendőre, — hogy kettőre-e vagy ötre, az mellékes — lemond végső céljának megvalósításáról, hogy a nemzet erejét fokozza, hogy végső céljának megoldására a feltételeket megszerezze.

A humorosabb szabadelvűek vagy haladók azt szokták gunyosan mondogatni: bizony kár volt az országra zudítani az abszolutizmust, de a mi igaz, az igaz! Ezt a magyar vezényszót, ezt már csakugyan meg kellett valahára csinálni.

No és ki az oka, hogy nem sikerült megcsinálni? Hát nem a szabadelvű párt és a darabont-kormány nyílt és titkos támogatása eredményezte-e azt, hogy a koalíciónak erről a céljáról egyelőre le kell mondania és a békét a katonai kérdések ideiglenes kikapcsolásával, végleges megoldás nélkül kellett megkötnie?!

a mellény, hát itt hagyta, hogy igazítsuk meg. (Bizalmasan, sugva.) Majd készítünk neki egy másik ruhát, ezt pedig odaadom a nagyságos urnak.

(Az első segéd kihozza a magazinból a báró Fejérváry öltönyét. Bábszinű ruha ócska sirtingbélésel. Ha lehet, ez a ruha még rosszabbul áll, mint az előbbi.)

Az üzlettulajdonos. (Odahajol a vidéki ur föléhez.) Ne tessék egy szót se szólani, hanem csomagoltassa be.

A vidéki ur. Nem szük ez is a vállban?
Az első segéd. Ez? Ha még egy ilyen öltönyt tetszik kapni Budapesten, hát ingyen adom.

A vidéki ur. (Habozva.) De...
Az üzlettulajdonos. Semmi de, hanem adjon hála az istennek, hogy ezt az öltözetet megkapja. Tudja, hogy Fejérváry báró mit fizet ezért a ruháért? — Hatvan forintot, úgy legyen szerencsés a feleséggel együtt. Magának harmincz forintért odaadom. De most aztán ne beszéljen egy szót se...

A vidéki ur. (Tünődve.) Én azt hiszem...

Az üzlettulajdonos. Ne higgyen semmit, hanem vigye a ruhát. Grünzweig, csomagolja be ezt az öltönyt! (A feleségéhez. Elkeseredve.) Ebből fizesse az ember a házbért, a világítást, a személyzetet... Szép kis üzlet, hogy a menydörgős menykő csapna bele!

(Szóhoz se engedik többé jutni az idegent, aki sóhajtván kifizeti a harmincz forintot s a csomaggal együtt távozik. A személyzet egyedül marad.)

Az üzlettulajdonos felesége. (Szinte könnyezik a kacagástól.) Majdnem a szemébe nevettem, mikor a kabátot felpróbálta... Bizony isten, úgy néz ki benne, mint valami tehén...

Pán.

Hát nem a szabadelvűek magatartása keltette-e azt a látszatot Bécsben is, a külföldön is, hogy a nemzet eme nagy életfeltételeinek kérdésében nem lép föl egységesen, hanem meg van osztva?!

S igaz-e az, hogy a tulipános kormány — a mint ők nevezik a mai minisztériumot — mind ez ideig nem tett semmit? Hiszen kivette az országot az exlehből s helyreállította az alkotmányos élet rendes menetét, lehetővé tette, hogy ellene szabadon izgassanak a sajtóban és a nép körében minden megtorlás és erőszakos ellenhatás nélkül és ennél többet rövid négy hónapi kormányzás után még nem is tehetett.

De hiszen a sötétség madarainak éppen az a céljuk, hogy ennek a kormánynak ne is legyen módja és ideje valamit csinálni. Ezért indítanak hajsztát egyes miniszterek ellen, ezért fujnak föl magánügyeket politikai jelentőségű afféreké, ezért csapnak lármát és rgratnak bele az elégtelenségbe jóhiszemű, azelőtt a koalícióhoz tartozott elemeket is a közszabadságok és a sajtószabadság veszedelmének a falrafestésével s ezért erőlködnek az ellentétek szításán, a sértett ambíciók fölkeltésén, ezért vádaskodnak elvek föladása miatt, ezért jajveszékelnak a függetlenségi eszme kompromittálása miatt. Mert arra számítanak, hogy a nagy lármával sikerül majd nekik félrevezetni a közvéleményt, kihasználni a magyar ember ellenzékiességre való hajlandóságát, lejártni a vezetőférfiakat, mert biztosak benne, hogy ha a mai vezérek hitelüket vesztik, mert a befelé és kifelé egyszerre vivandó küzdelemben erőtlenné és tehetlenné válnak, akkor ismét ők lesznek az urak és ők fogják hirdethetni a függetlenségi elveket, a népboldogítást, hogy a hatalomra jutva, ne egy-két évre függesszék föl elveik megvalósítását, hanem újra a korrupció hétfejű sárkányának karmai közé dobva az országot, Bécs kegyéből újabb harmincz évre rendezkedhessenek be és hirdetett, de át nem érzett elveiket a bihari pontok módjára ismét örök időkre a szegre akasszák.

Óva intjük értelmiségünket és a népet, hogy ne üljön föl a sötétség madarainak sugallatára megindult hirlapi hajsztának, se a hizelgő modorban előadott magánbeszélgetéseknek, hanem támogassa a nemzeti kormányt, hogy föladatát, a melyet magára vállalt, minél jobban megoldhassa s minél előbb a végleges rendezés terére lehessen lépni. Nem most, hanem akkor lesz itt az ideje számon kérni a mai kormánytól, hogy miként használta a hatalmat, a mikor előttünk feküsznek majd az alkotmánybiztosító javaslatok, valamint a mikor ezek el fognak intézteni és az új megegyezés eredményeiről kell majd az ország előtt beszámolnia.

De a ki idő előtt, a kormányzás első hónapjaiban eredményeket követel és zavarokat szít, az vagy rosszhiszeműen cselekszik, vagy nem érett arra, hogy politikát csináljon.

Bizunk a közvéleményben, hogy nem feledte a mult eseményeit és szerepvivő egyéniségeinek viselt dolgait is tudja, hogy kiknek higgyen és kiknek ne.

48-as.

BELFÖLD.

A székely birtokrendezés. Az igazságügy-minisztériumban folynak a székelyföldi birtokrendezésre vonatkozó előmunkálatok és a minisztériumhoz tömegesen érkeznek a községi előjáróságok kérvényei, melyekben a telekkönyvi helyesbítés elrendelését kéri Polóuyi Géza igazságügyminisztertől. Az igazságügyi kormány a helyesbítési munkálatok végzésével, a telekkönyvi hatóságokkal felruházott járásbíróknál bírósági jegyzőket óhajt megbízni, mindazonáltal a birtokrendezés munkálatai megfelelő

számu albirák, telekkönyvvezetők és segédszemélyzet kinevezését teszik szükségessé. Az igazságügyi kormány tekintettel arra a körülményre, hogy a telekkönyvi helyesbítési eljárás folyamán a tényleges birtoklásnak oly esetei is merülnek fel, melyekben az idevágó törvények nem intézkednek szabatosan, a telekkönyvi rendtartás reformjának elkészültéig ideiglenesen, esetleg novelláris uton óhajtja a birtokrendezés ez eseteit szabályozni. Hogy a székely birtokrendezés foganatosítható legyen, az 1886. évi XXIX. t.-cz. 15. és 17-ik szakaszai kibővítésre szorulnak, mert a tényleges birtokos hiába mutat fel lelkési és helyhatósági bizonyítványt annak igazolására, hogy jogelőde — leszármazó hiányában — egyedüli oldalági rokona és kizárólagos örökös volt a telekkönyvi tulajdonosnak, mert az 1889. évi XXVIII. t.-cz. 5. szakaszának rendelkezése az örökösnek ilyen tén való igazolhatóságát csak az egyenes leszármazóra szorítja, vagyis a törvény elfeledte, hogy leszármazó hiányában lehet oldalági örökös is, a mi nagyban megnehezíti az igazságügyminisztérium munkáját.

Politikai jegyzetek.

Székelyudvarhely, aug. 31.

Észrevétlenül, szerényen meghuzódva foglalt helyet a lapokban egy hír, a mely az új korszak nagyszabású, regeneráló politikájáról többet mond, mint hasábos védőczikkék és ölhosszu reklámok. A kis hír csak azt adta tudtul a világnak, hogy gróf Apponyi Albert, a vallás- és közoktatásügyi miniszter államosítja a nemzetiségi vidékeken levő községi és felekezeti iskolákat és, hogy az 1907 évi költségvetés, a mely ősszel a képviselőház elé kerül, már magában foglalja azt a tételt, a melyet a miniszter az államosítandó iskolák első költség-részleteként kért és meg is kapott a minisztertanácstól.

Szerényen, öndicsekvés nélkül adta tudtul a világnak ezt a hírt Apponyi. Pedig, ha van kormányzati tény, a mely megérdemli, hogy alkotója vagy kezdeményezője elismerést igényeljen érte, úgy bizonyára a nemzetiségi iskolák államosításáról szóló értesítés az. Csak a ki ismeri a nemzetiségi vidéket természetrajzával; a ki tudja, hogy azokon az elhagyott perifériákon az iskola az egyedüli hely, a hol nemzet és nemzetiség megfészkelheti magát; a ki látja, hogy az agitáció szolgálatába szegődött tinitó vagy lelkész milyen hatalmas nemzetiség-védelmező fegyvert tart a kezében azzal a hatalommal, a mely az iskolát egészen az ő agitációs-nális várává teszi; a ki nap-nap után tapasztalja, mint ragadja a maga köré a nemzetiségi iskola azt a néhány lelket, a ki a nemzetiségi tömeg kellő közepébe ékelve, a nemzetiségi izgatások szellemében vezetett iskolákban kényszerül a nevelés és tanítás elemi részét magába venni; és a ki látja, hogy a nemzetiségi gyűrű segítségével mint falja fel a kis számu magyart; az a nemzeti érzés jóleső tudatával fogja konstatálni, hogy a nemzetiségi iskolák államosításával elsőrangú nemzeti munka vette kezdetét.

*

A bibliának van több egymástól eltérő kiadása. A történetírók is sokszor eltérően adnak elő ugyanegy dolgot. A poéták képzelődése és a piktorok fölfogása meg éppen csapongó. De azért még nem akadt a világon olyan biblia fordító, történetíró, poéta vagy piktor, aki írásban vagy képen úgy fogta volna föl s úgy tüntette volna fel a szent igazságot, hogy a béke olajágát nem galamb hozta csörében, hanem — varju!

Magyarországon azonban minden megtörténhetik. Hát azt is megkísérlik. Egymásután előállnak a szürke varjuk, a fekete kányák, a tarka-barka szarkák s több e féle haszontalan és kártékony madarai a természetnek és azt kezdik híresztelni, hogy nem a galamb hozta a béke olajágát csörében, hanem ők liferálták ezt a magyar nemzet és a király számára. S most kéri érte a szállítási díjat: a népszerűséget, meg a mi ez után jön: a „reaktíválást“.

*

A városok polgármesterei is felismerték a közös célokért küzdők egyesülésében rejlő hatalmat. A pozsonyi kongresszust a városok közös

bajai, a szükség kényszere hozta össze. A leg-élénkebb érdeklődés kísérte a városok polgármestereinek kongresszusát, mert a városok sorsa egyenlő a nemzet sorsával. Mindenkinél tudnia kell, hogy a magyarság szupremációját az országban a városok magyarsága s kulturális ereje biztosítja a legjobban. Ha a városokban lankad ez az erő, ez az egész ország erejének hanyatlását jelenti.

A mi városaink, igen csekély kivétellel, súlyos anyagi viszonyok között vannak. Nemcsak az adó sok, hanem az adósság is. A községségi adó számos városban meghaladja az állami adót. A korral való haladás, a gyors és kényszerű fejlődés nagy terheket rótt a városok polgáira. S a szükségletek egyre jelentkeznek s a polgárság már alig bírja az újabb követelményekkel járó terheket.

Ez a közös veszedelem, a mely körül a közelmúlt napokban folyt a tanácskozás a koronázó Pozsonyban.

*

Nincs nap, hogy az újságokban ne olvassunk egy-egy új mozgalomról, melynek célja a kisemberek bajain segíteni. Hol a magánhivatalnokok szervezkednek, hol a kiskereskedők, hol a dohányárosok stb. mozgolódnak, hogy nehéz sorsukon segítsenek.

A panaszok és sérelmek hatalmas tömege kér meghallgatást és orvoslást. A társadalom osztályainak ideig óráig erővel fentartott egyensulya bomlik. Új elhelyezkedés küszöbén állunk. S ebben az új alakulásban nagy szerep fog jutni a kis egzisztenciáknak. Hiszen ők az alapjai minden egészséges állami alakulásnak s az állam elsősorban belőlük, tőlük nyeri azon anyagi eszközöket, melyek lételének feltételei.

Eddig csak a munkásság panaszai visszhangzottak. Az is nagyon feltűnő jelenség, hogy újabb időben azok az osztályok, melyek eddig úgy ahogy mégis megélték s megtudták szerezni a megélhetés eszközeit, erősen panaszkodnak. A panaszok nem mutatnak nagy változatosságot. Nagyjában ugyanazok a kisemberek minden osztályánál: a hihetetlen magasságot elért házbérek, a súlyos adóteher, az általános drágaság.

A házbérek súlyos terhét mindnyájan érezzük. Meg van rá a rémediuma is: a lakósztrájk. Csak volna már példa rá, hogy a háziur huzta volna a lakóval való páros küzdelemben a rövidet.

Az adóteher súlyos volta közös panasz minden adóalanyának. Ez az állandóan visszatérő súlyos szolgáltatás megbillenti a kisember amugy sem biztos mérlegét.

Az általános drágaság — különösen az élelmiszerek drágulása — immár tetőpontját érte el.

Nálunk Magyarországon, az egyik társadalmi osztály hanyatlása, pusztulása szükségképpen érezheti hatását más osztályoknál is, mert nálunk nincsen meg az osztályok elkülönülése, elhatárolódása. Éppen ezért fontos, hogy a kisembereket fenyegető katasztrófának elejét vegyük.

*

Már csak egy pár nap választ el a nagy diákjárástól. Odakünn a falvakban, csomagolják a ládát, gyengéden gondoskodnak róla, hogy a család személye a városban se szenvedjen szükségletet. Jut a ládába egy két ruha, egy kis fehérnemű, na meg jó fehérkalács és rejtve néhány hatos is, a mit úgy kuporgatott össze a szerető anya. És hull a holmira bőven a köny, mert hisz a szerető csemetét sokáig nem fogja látni az anyai szem. Megy az tanulni a városba, hogy ur legyen belőle.

Ez az uraság a legnagyobb, legvégzetesebb tévedés és mégis elpusztíthatatlan, örökös ábrándja a magyar szülőnek. Legfényesebb bizonyítéka annak, hogy nálunk az egyenlőség eszméje nem ment át a köztudatba, sőt az nekünk, dzsentri nemzetnek nem is kell. Szeretettel és suttymban ápoljuk a rendi szervezet hagyományait, csak két féle ember van, ur és paraszt, amazé a pénz, a kényelem, a hatalom és parancsolás joga, ezé a munka és hallgatás. A drága csemete, a család büszkesége dehogyan jusson az utóbi osztályba, csak tanuljon és legyen belőle ur.

Azt persze elfeledték az ábrándozók, hogy a reális élet minden ellenkező óhaj dacára már lebontotta a válaszfalakat s úgy eltolta a határokat, hogy ma jóformán már az uraság jelenti a cifra nyomorúságot, a megélhetés nehézségeit és anyagi zavart, míg a jólét és boldogulás a munka életpályáin kereshető és található fel.

De azért teljes erővel tovább folyik az önámítás és a mi ebből következik, a gyermekek félrevezetése a saját jövőjük fontos kérdésében. Százával viszik őket a középiskolákba, gyakran ambíció és tehetség nélkül, avval ijesztgetvén a szülők téveszméivel szaturált gyermekeiket, hogy ha nem tanulnak, kiveszik őket az iskolából s majd dolgozniuk kell. Mintha átok és szegyen volna a munka, s nem áldás és jólét fakadna nyomában.

A munkaerő védelme.

Székelyudvarhely, aug. 31.

Az egyéni munkaerő megvédése az állam feladata. Mert az állam érdeke.

A jó gazda védi, oltalmazza, gondozza s mindenképp jól táplálja a maga házi állatait, mert az ezekben rejlő munkaerő és anyagerő az ő vagyónához tartozik. Az emberiség legnagyobb része tulajdonképpen az államnak a házi állata. Természetes tehát, hogy művelt államban óvják és védik az emberanyagot, a munkert. Még pedig egyformán a nyers erőt és a szellemi munkaerőt.

Nálunk is megindult a munkaerő megvédésére az akció. A szociális reformok sorozatában a munkások kötelező betegsegélyző és balesetbiztosításáról szóló törvényjavaslatot elkészítette a Wekerle-kormány s a tervezetet tárgyalta is, egyelőre az országos ipartanácsban. A javaslatot nem ismerjük s így csak az eszmét üdvözölhetjük örömmel; a kivített később bírálhatjuk csak meg.

Az általános bajnak részleges javítása lesz ez is, ha törvényerőre emelkedik. A munkás proletáriátus nyomorán részben segíteni fog a baleset elleni biztosítás és a betegsegélyezés kötelezővé tétele. Korszalkalkotó szociális reformok lesznek ezek, ha a kérdést a javaslat jól oldja meg. De ez még nem minden. Ez csak kezdet a szociális reformalkotás terén, melyet további törvényeknek ki kell egészíteniök.

Mindenekelőtt egy főszeponatot kellene a szociális törvényalkotásoknál figyelembe venni Magyarországon. Azt, hogy azoknak áldásaiban nemcsak a nyers munka erőt, a „testi munkást“ kell részletetni, hanem a szellemi munkaerőt is.

Magyarországon aránylag nem a munkásoknak van a legrosszabb sorsuk. Midőn tehát általában szociális reformokat létesítünk, ne mindig és ne kizárólag a szó szoros értelmében vett munkásokról gondoskodjunk, hanem vonjuk be a védelem körébe a társadalomnak azt a nagy körét is, amely szét-szórva a szellemi pályákon, Magyarországnak tulajdonképeni igazi proletáriátusát szolgáltatja.

A munkások a külföldi lapokból szokták lefordítani a saját panaszait s keserveiket; így jött divatba nálunk annak hangoztatása, hogy a munkás proletáriátus helyzetén kell szociális reformokkal segíteni. Ennek a frázisnak a fele hazugság. Magyarországon ugyanis alig van egyáltalán munkás proletár. Valósággal megsértése a magyar munkásnak, ha őt proletárnak mondják.

Ellenben van igenis Magyarországon egy óriási proletárság: a szellemi proletáriátus. Ennek a helyzete sokkal ijesztőbb, mint az igazi munkás osztályoké. Ha tehát szociális reformokat létesítenek, ne csak a szocialisták javára létesítsék azokat, hanem mindazok javára, akik rászorultak.

Persze a szocialista munkások értik a maguk dolgát, tudnak sztrájkokat csinálni, munkás-trösztöket szerveznek, vissza is élnek gyakran a hatalmukkal s divatba tudták hozni a saját bajuk orvoslását.

De az államnak még nagyobb és értékesebb emberanyaga s munkaereje rejlik a szellemi munkásokban s azért ezekről sem szabad elfelejtkezni, habár ezek csak jámbor gyűlésezések és kérvényezések formájában fordulnak az állam képviselőihez és nem fenyegetnek.

A munkások és a gazdag emberek között van egy-egy óriási tömege az embereknek, amelyről nem szabad elfelejtkezni. Ezeknek munkaerejét is védeni kell, mint állami vagyont. Ezek a tisztviselők kü-

lönböző fajai, állami és törvényhatósági tisztviselők, a magán-hivatalnokok óriási tömege, azután a tanítók, a napidijasok és a diplomás proletáriátus különböző fajtái. Ez az igazi szegénység. A cifra nyomorúság az igazi nyomor. Az államnak ide is kell tekintenie.

Nap-nap után lehet olvasni, hogy a szellemi proletáriátusnak hol ez, hol az a szakmája tart gyűléseket, hogy helyzetén segítsen. Szent István napjára tizezer tisztviselő tanácskozott a sorsa fölött. Azt az óriási munkás-erőt is védeni kell, mely ebben a táborban megnyilatkozik.

A panaszok tömkelegében persze a gyógyszereknek is számos fajtáját vetették föl, indítványoztak és követeltek. A legtöbben persze a fizetés-emeléssel akarnának a bajukon segíteni, mint a munkások a béremeléssel. Pedig ez nem gyökeres orvoslása a bajnak. Igazán mélyreható szociális reformokra van szükség, melyek nivellálják az élet igazságtalanságait s egyformává tegyék a megélhetési viszonyokat.

Az államnak a szerint a kulcs szerint kell biztosítania és védenie polgárainak megélhetését, amilyen hasznot hoznak ezek neki. A szellemi munkást előbbre kell tenni a testi munkás előtt s amidőn az utóbbit — igen helyesen — védi, nem szabad elfelejtkezni az előbbiről sem.

Aztán disztigválnia kell az államnak a nőtlen, valamint a nőt és családot tartó s az állam számára gyermekeket nevelő munkaerő között. Az az igazi ideális szociális reform, mely adókedvezményben és fizetési pótlékban részesíti minden fokozatban a gyermekeket nevelő családfeleket a nőtlenekkel szemben.

És minden szociális reformnak legfőbb célja az aggkori ellátás biztosítása. Ezt kell az állam minden polgárára kiterjeszteni.

Minta-államnak lehetne azt az országot nevezni, mely ezt a kérdést a humanizmus nemes érzésével tudná megoldani. Az ideális kérdések iránt kevés érzék van nálunk. De mégis fölvetjük ezt az eszmét, hogy az aggkori ellátás biztosítását az adófizetéssel lehetne oly módon kapcsolatba hozni, hogy minden polgár az adója keretében már egyszersmind befizetné azt a hányadot, mely aggkorára adójának megfelelő életjáradékot biztosítana neki. Ily módon lehetne igazán népszerűsíteni az adófizetést. — Tessék hozzászólni a kérdéshez.

Az aggkori ellátás ma tulajdonképpen még azok számára sincs biztosítva, akik, mint állami vagy törvényhatósági hivatalnokok, biztos nyugdíjban részesülnek. Mert a nyugdíj lefoglalható, ami a legnagyobb abszurdum a mai modern államban. Minden oly törekvést, mely a munkaerőt védi, kötelessége támogatni az államnak.

P-P.

HIREK.

Székelyudvarhely, szept. 2.

Egyről-másról.

Kezdődik az iskolaév s felmerül megint az a kérdés, amely minden iskolaév végén gondot ad a szülőknek és a társadalomnak, hogy milyen pályára adják a gyermeket? Vajjon jobb-e a tudományos pálya az iparos pályánál, vagy megfordítva? Neveljünk-e kereskedőket fiainkból vagy más valamire adjuk?

Nehéz gondok ezek. Eddig az a jelszó járta, hogy az ugynevezett lateiner-pálya tul van zsufolva. Társadalmunk tul van zsufolva ugynevezett lateiner-proletárokkal és a tudományos pálya már nem áldást hozó többé. A verseny a tudományos pályán sem tisztességes már.

Lassankint az a megösmérés kezdet általánossá válni, hogy talán az iparos pálya több áldással jár, mint a tudományos.

De a tapasztalat ezen a téren is szomorú.

Mi az igazi oka ennek, mi a rejtett oka, annak a fessegetése nem ide tartozik. A valóságot nem lehet eltitkolni, hogy a megélhetési viszonyok igen nehezek nálunk és akármilyen pályára adjuk is gyermekeinket, a nyomor ott ólálkodik mögöttük, előttük és körülöttük.

Bizonyára összefüggésben van ez ennek az országnak sajátságos helyzetével. — Minden vagyunk, gazdaságunk minden eredménye, szorgalmunk, törekvésünk minden munkája a szomszéd állam jólétét gyarapítja. Abban az arányban, a mint ott az ipar és kereskedelem fejlődik és ezzel együtt a jólét is, nagyobbodik nálunk a proletáriátus és lassankint minden pálya nyomorúsággal telik meg, a mely szinte

leküzdhetlen. Fönt és alant egyformán érezhető az a roppant nyomás, a melyet Ausztria gyakorol ránk és a mely vállainkra nehezedik úgy, hogy már roskadozunk alatta.

Miután így állnak az ügyek, valóban nehéz eldönteni, hogy milyen pályára adjuk gyermekeinket?

A szülők azonban talán mégis legjobban teszik, ha praktikus életpályára adják gyermekeiket. Mert ez legalább a gyakorlatiasságot neveli bennük, mely az egyéni érvényesülést elősegíti. De a proletáriátust — fájdalom — ez nem szünteti meg.

Az elkeseredett tanítóság.

Csaknem negyven esztendeje, hogy Magyarország tanítósága helyzetének javításáért folytonosan kérvényez, alázatosan esedezik s ennyi időn keresztül a miniszterektől és az országgyűlésektől a biztosított jóakaraton kívül semmit sem kapott.

1868-tól a megélhetés legalább is háromszorta drágább lett s a tanítók kezdő fizetése ma is ugyanazon háromszáz forint, azaz napjára 83 krajczár, mint volt akkor, mely huszonöt év alatt felemelkedhetik 550 frtig. Van-e Magyarországon legközségesebb kézi napszámos is, tehát nem 12 esztendeig tanuló ember, a ki napjára 83 krajczárt ne keresne? S mi így fizetjük a magyar tanítót. Azt a harmincz-ezer főből álló munkás sereget, mely a társadalmi és jótékonyági intézményeknek mindenhol valóságos ingyen munkása, sőt a hivatali foglalkozásán kívül rabszolgája.

Magyarország tanítói e hét elején Budapesten rendkívül izgatott és népes országos gyűlésen tárgyalták anyagi helyzetük javításának módjait s kimondták, hogy miután az illetékes tényezők a tanítóság kérvényét soha meg nem hallgatták, a népoktatás és a tanítók anyagi helyzetének rendezése érdekében, kiáltványban magához a néphez fordulnak, a melynek érdekében munkálni soha egy percig is meg nem szüntenek és meg nem szünnének, ha ezt egyszer a nép is meghallgatja az ő legjobb barátjának, oktatójának, nevelőjének kiáltó szavát s kéri fogja, hogy a városok képviselőtestülete, a törvényhatósági bizottság, írjon fel az országgyűléshez a tanítók tarthatatlan helyzetének sürgős rendezése tárgyában. Más elméleti kérdést pedig mindent levettek napirendről.

Ha az ország valamelyik törvényhatósága a tanítók e kérését megtagadja, ott a tanítók is hasonló rideg álláspontra helyezkednek, t. i. mint más hivatalnok, tisztviselő, csak a paragrafusokban előirt szoros köteleességet teljesítik. Mert ha maga a nép sem érti meg az ő legelső és mindenirányú vezetőjének, legbizalmasabb és legjobb akarójának kiáltó szavát, kívánhatja-e valaki, hogy a tanító ideális lelkesedéstől eltelve, a nép érdekében olvasókört, dalárdát, népzenekart, felnőttek oktatását, hitel- és fogyasztási szövetkezetet, faiskolát, gazdakört, tejszövetkezetet, állat- és más biztosító ügynökséget, ifjúsági egyesületeket, műkedvelő társaságot, tűzoltó egyletet, szegény gyermekek felsegítő egyletét, stb. stb. szervezzen és a rendes foglalkozásán kívül tartson fenn, legtöbbször egy fillér jövedelem nélkül, de mindig elegendő kiadással és áldozattal.

Nem kell tehát egyéb, csak kényszerítsék a tanítókat, hogy rideg bürokraták legyenek, a pusztulás és visszafejlődés nyomai rövid időn ijesztően fognak felénk kiáltani. A tanítóság független és anyagi gondoktól ment megélhetésére fordított pénzállozat, a nemzetnek és az országnak százszoros, ezerszeres kamattal térül meg a nép gazdasági és erkölcsi életében. Ha valaki e felől kételkednék, kérdezze meg a Székelyföldi kirendeltséget, vagy az Országos központi Hitel-, a Hangya fogyasztási szövetkezetet, tud-e egy lépést is tenni a tanítók lelkes, odaadó ingyen munkája nélkül?

Vármegyénk tanítói is az országos határozat alapján rendkívül ülésre jönnek össze, hogy a megszerkesztett és mentől szélesebb körben elterjesztendő kiáltványukat személyesen, az egész tanítóságnak jelenlétében adják át a vármegye fő- és alispánjának, kik hisszük, hogy a vármegye egész közönségével együtt, a legrokonszenvesebb jóindulattal lesznek a tanítók ügye iránt s annak teljesedése érdekében minden szükséges lépést megtesznek.

Rövid időn ismertetni fogjuk a tanítók kiáltványát egész terjedelmében, addig is azonban a tanítók nehéz sorsa iránti érdeklődésre hívjuk fel az egész társadalmunkat.

A községi elemi iskola államosítása.

A községi elemi iskolának államosítása előkészítésére kiküldött bizottság szerdán ülésezett, amidőn megállapította azon módokat, melyeknek alapján a tárgyalásokat a képviselőtestület megkezdheti.

A város e régóta huzodó ügyének kedvező megoldása iránt meleg érdeklődéssel van Ugron Ákos főispán is, ki a bizottság ülésén szintén részt vett s helyeselte a bizottság azon megállapodását, hogy a város ajánlja meg a mostani hozzájárulást és az 5%-os iskolai pótdótot, melyet ezidőszert a polgári leányiskola céljaira fizet, de miután a város elemi nappiskolát tart fenn, ez a nappiskola illeti s így mintegy 12—14 ezer korona terhére, egy 50 éves annuitásos kölcsönrel vegyen a város telket és építtesse fel a 12 tantermes központi és két 2—2 tantermes külvárosi iskolát. Így sem a város, sem az állam nem lesz megterhelve s mégis teljesen rendezve és állami kezelésben lesz a város népoktatása örök időre az ovodával együtt. A képviselőtestület által felterjesztendő, illetve a bizottság által személyesen átadandó kérvény megszerkesztésével Ember János kir. tanfelügyelő bizatott meg.

Tekintettel azonban a közs. iskola ezidőszert túlszűfoltóságára, még egy tanítói állásnak a sürgős szervezése és betöltése iránt az iskolaszék a képviselőtestülethez előterjesztést tett, melynek érdemleges tárgyalása érdekében Gothárd János polgármester rendkívüli közgyűlés összehívását ígérte meg.

Ha a képviselő-testület az előterjesztett indokok alapján az új tanító állást rendszeresíti, a mi iránt semmi kétségünk nincsen, úgy már a jelen tanévben a 80—100 tanuló számú I. osztály két-felét osztatik, ami igen kívánatos úgy egészségi, mint tanulmányi szempontból.

A megyei központi választmány f. hó 7-ikén, délelőtt 10 órakor, a megyeház kistermében ülést tart. Ezen ülés tárgyát, a már végérvényesen megállapított névjegyzékek aláírására kiküldendő bizalmi férfiak kijelölése fogja képezni.

Kinevezés. Majláth Gusztáv Károly gróf püspök Kocsis Mihály végzett tanárjelölt, okleveles tornatanítót a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz tornatanítóvá, Szabó János helybeli káplánt a csiksomlyói róm. kath. főgimnáziumhoz hittan tanárrá és Dézsy Lajos ujmisés papot a székelyudvarhelyi plebániához káplánná nevezte ki.

A megyei virilisták névjegyzéke. Udvarhelyvármegye igazoló választmánya folyó hó 10. é. d. e. 10 órakor Dr. Nagy Samu elnökle mellett a vármegyei kis tanácsstermében a vármegyei legtöbb adót fizető bizottsági tagok névjegyzékének kiigazítása végett ülést fog tartani. Ezzel kapcsolatban, hivatkozással az 1886 évi XXI. t.-cz. 27. §-ára, a bizottság figyelmezteti mindazokat, kik az említett törvénycikk 26. §-ában körülírt kétszeres adószámítás kedvezményt igénybe kívánják venni, hogy ebbeli igényük érvényesítése végett az ülés berekesztéséig az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban jelentkezni és jogosultságukat igazolni kötelesek.

Köszönet. A következő sorok közlésére kértünk föl. Dr. Solymossy Lajos, főreáliskolai igazgató urnak, a vármegyei muzeum részére ajándékozott, kövelőből készített pipáért, a muzeumi választmány nevében köszönetet mondok. Molnár Károly, muz. ig.

Adományok a ref. toronyórára. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház templomának tornyára beállítandó új toronyóra a következő kegyes adományok folytak be. (II. közlemény). Klein Zsigmondné, Klein Géza 50—50 K, Timár ipartársulat 20 K, Riemer Gusztáv 10 K, Dr. Imreh Domokos, Özv. Miklósi Károlyné, Id. Szakács Károly, Dóczi Ödön 5—5 K, Id. Szakács Károlyné 3 K, Özv. Fehérvári Lajosné, Kassay F. József, Vargha Ida, Solymossy Endre, Özv. Kórhé Gergelyné, Koncz Ármán 2—2 K, Gáspár Ferencz, Ifj. Solymossy Lajos, Ernst György, Özv. Kertész Józsefné, Bálint György, Szentes Árpád, Özv. Felszeghy Dénesné, Rudnyák Péter, Szabó Márton, Tordai Albert, Pál István, Baczó István, Major Ferencz, Péter József, Bokor András 1—1 K, Dr. Demeter Károly, Barkóczi Albert, Nagy Sándor 60—60 fill., Kovács Gergely, Hárth Anna, Papp Z. Endre, Szalai Ferenczné 50—50 fill., Vetési József, Kézsmárki Ákos, Hermann Károly, Fischer Ferenczné 40—40 fill., Szöcs Gergely 30 fill., Ifj. Bodrogi György, Rácz Lajos, Kovács Ignác, Mécz Gyula, Biró János, Bokor

Andrásné, Szabó N., Karda Dénes, Benkő Sándor, Özv. Kovács Kálmán, Bodrogi Sámuel 20—20 fill. Összesen 186.90 K. Fogadják a nemes szívű adakozók a ref. egyházközség hálás köszönetét. Vajda Ferencz, ref. pap, Keszler János, pénztáros.

A kereszturi állami Tanítóképző-intézet 1905—906. tanévi értesítője a napokban jelent meg Ujváry Mihály igazgató szerkesztésében. Az értesítő bevezető részében Ujváry igazgató hű képét tárja fel az intézet egy évi történetének. A tanári karban a következő változások történtek: Sándor Domokos 35 évi sikeres szolgálat után nyugalomba vonult. A távozásával megüresedett tanszékre Dr. Szabó Emil neveztetett ki. Hrabetz Nándor és Keszler Károly s. tanárok az intézethez helyeztetek. Felvettek az I. osztályba 33, a II-ikba 27, a III-ikba 18, a IV-ikbe 21 tanuló. Vallásra nézve így oszlottak meg: róm. kath. 27, g. kel. 1, ev. ref. 36, ág. ev. 4, unitárius 18. Illetőség szerint udvarhelymegyei: helybeli 10, vidéki 26. Az intézeti épület most már csakugyan tarthatatlan. Ez év folyamán a gyakorló-iskola menyezete szakadt be. Az intézet elhelyezését illetőleg legfőbb ideje, hogy a miniszter döntsön, s annak alapján az új épület felállítsák. A tanulók osztályozata az év végén: kitűnő 1, jeles 19, jó 47, elégséges 2. A gyakorlóiskolába 26 növendék járt. Az 1906—907. iskolai év szept. 4-ikén nyílik meg.

A főszolgabírói állás ügye. Jelentettük, hogy Dr. Demeter Lőrincz főszolgabíró nyugdíjaztatás iránti kérvényt a nyugdíj választmány m. hó 21-én tartott üléséből visszaadta, mivel a kéréshez orvosi bizonyítvány csatolva nem volt. Mint értesítetek Demeter főszolgabíró ezen bizonyítványt beszerezni már nem hajlandó, mivel állását a jövő évben megejtendő általános tisztújításig megtartani óhajlja. Ezzel tehát minden, ez állás betöltése körül felmerült kombináció egyelőre elesik.

Eljegyzés. Tamás Balázs, helybeli kereskedő, eljegyezte Vass Irma kisasszonyt Tiszaujlakon.

A tanító urak figyelmébe. A következő körrendelet közlésére kértünk föl. Udvarhely vármegye valamennyi állami és községi iskolai igazgatótanítójának, illetve tanítójának. Az új tanterv az 1906—7. tanévben életbe lép s ez a legtöbb iskolában az eddig használatban levő tankönyvek megváltoztatását vonta maga után. Hogy az érdeelt szülőknek módjában álljon a szükséges tankönyveket közvetlenül a könyvkereskedőknél is beszerezni, felhívom Czimet, hogy az 1906—7. évben használandó tankönyvek jegyzékét a székelyudvarhelyi könyvkereskedőknek beküldeni sziveskedjék. Székelyudvarhely, 1906. augusztus hó 31. Ember János kir. tanfelügyelő.

Kártékony vaddisznók. A vaddisznók megeszerte fölötté elszaporodtak s lényeges károkat okoznak a kukoriczásokban. Egy ilyen vaddisznó-család még a télen beszállásolta magát a Szarkakő-alatt sűrűbe, ahonnan aztán minden veszély nélkül kényelmes kirándulásokat tett az udvarhelyi és patakfalvi határokra. A disznó-csládot már egész legenda vette körül, mi a vadászokat állandó izgatótsággal tartotta s ennek folytán a Szarkakő alatti sűrű folytonos ostrom-állapotban volt, noha az eredmény mindig csak elmaradt. A disznókat ez a disznó-szerencse aztán annyira szemtelenül bátrakká tette, hogy már-már a város szélén fekvő kukoriczásokat is megdézsmálták. Ez indította Gothárd János polgármestert arra, hogy csütörtökre hajtó-vadászát hirdetett, amidőn csaknem az összes városi vadászok kivonultak. Sajnos, eredményt elérni nem tudtak, mivel a disznó-család ép az nap volt látogatóba a szomszédos határokra s így a nagy apparátussal kivonult társaság nem találta meg. Másnapra azonban újra haza kerültek, hogy garázdálkodásaikat itt folytassák s vadászainkat, no meg az ottani birtokosokat továbbra is izgatótsággal tartásák.

Kivonat a m. hivatalos lapból. Sertés-orbáncz megszűnt és a zárlat feloldatott Köröspatak községben. — Sertésvész megszűnt és a zárlat feloldatott Szentdemeter községben. — Sertésvész fölépített járványosan és a községi zárlat elrendeltetett Erked községben. — Elveszett ökrötulok. Máréfalvi Ilonka Dániel tulajdonát képező 4 drb. 5—5 éves fehérszörű ökrötulok folyó hó 10-én a máréfalvi határ részben lévő Czékend-dülön átfutó bánya ösvényétől elveszett. Két drb. ökrötulok kerékfal alakban kivan metszve, egyiknek vastag felálló fehér szarva van, 2 drbnak kondorfeje fehér szarvával és egy drbnak kék kondor szarva van. Felfogott tulok. Korond község határfelügyelője Lőrincz Sándornál egy drb. 3 éves fehérszörű s szarvu ökrötulok,

mindkét szarva hátrafelé kampós, felfogva tartatik augusztus hó 21-től.

A ref. kollegiumban a beiratások szept. 1-ső, 3-ik és 4-ik napjain délelőtt 9—12-ig és délután 3—4-ig eszközölhetők. Az év ünnepélyes megnyitása szeptember 5-ikén délelőtt 10 órakor lesz az intézet nagytermében az alábbi sorrend szerint: 1. Ének: „Te benned biztunk“. 2. Ima, tartja Biró Sándor vallástauár. 3. Igazgatói megnyitó beszéd. 4. Biró Sándor r. tanár székfoglalása. 5. A Kiss-segélyek és ösztöndíjak kiosztása.

Táncmulatság a Szejke-fürdőn. A helybeli ifjuság egy pár tagja ma, vasárnap, a Szejke-fürdőn zártkörű táncestetélyt rendez. Kezdeté 7 órakor. Belépődíj nincs.

Szüreti mulatság Parajdon. Zárug Géza és Kendoff Béla ma délelőtt 10 órától kezdődőleg, Parajdon szüreti kosaras táncmulatságot rendeznek. A mulatság tisztajövedelmét a Parajdi műkedvelőegylet javára fordítják.

Értesítés. Az alsófoku ipar és keresk. iskolába a beírás szeptember 9—11-ik napjain d. u. 2—6 óráig lesz a községi fiu elemi iskola tanácskozó termében.

Az iparos és kereskedő tanoncz-iskola egy éve. A helybeli iparos és kereskedő tanoncz-iskolai bizottság ülésében Kovács Dániel igazgató tette meg a mult iskolai évre vonatkozó kimerítő és az iskola állapotát minden oldalról feltüntető jelentését. A jelentésből, mint fő adatokat közöljük a következőket: *Beiratkozott.* 164, 4-el kevesebb, mint a mult évben; kimaradt 29, maradt év végén 135, 3-mal több, mint a mult évben. Vallásra nézve: rom. kath. 61, gör. kath. 1, ev. ref. 43, ág. evang. 10, unitár. 16, izrael. 4. Nemzetiség és anyanyelvre nézve: magyar 124, német 10, román 1. Foglalkozásra nézve: asztalos 15, bádogos 2, csizmadia 25, cipész 12, fazakas 4, fodrász 3, kalapos 2, kerekas 1, könyvkötő 2, kovács 13, lakatos 6, nyomdász 3, szabó 20, szijgyártó 2, szobafestő 1, takács 7, timár 1, bőrkereskedő 1, fűszeres 9, ruha-kereskedő 1, rőfös 2, üveges 4, vaskereskedő 2. Életkorra nézve 12—15 éves 62, 15 éven felüli 73. Az előmeneteli eredmény a mult évihez képest emelkedést mutat. A jelesek és jók % a mult évben 38 volt, az idén 46; az elégtelenek % a mult évben volt 20, most 17. A mulasztás normalis, azonban az igazolatlan mulasztások az összes mulasztásoknak 40 %-át teszik ki, a minék oka abban van, hogy a mesterek elmulasztják az igazolást és így gyakran oknélküli zaklatásnak teszik ki magukat. A nem magyar ajku 11 tanuló év végén mindegyik beszélt magyarul, legalább töredező. Az előkészítő osztályba utalt tanulók közül egyáltalában nem járt iskolába 4, olvasni s írni nem tudott 8; a számolásban, olvasás és írásban gyenge volt 22. Az iskola az év folyamán a következő adományokban részesült: 1. a városi alaptól jutalom könyvekre 40 kor. 2. az Udvarhelymegyei tak. pénztártól új könyvekre 50 kor. 3. a Zalogháztól szintén új könyvekre 40 kor. 4. a keresk. főnököktől jutalomkönyvekre 28 kor. 5. a Gyertyánffy alapítvány kamatából 24 kor. Fogadják a nemes adakozók ez uton is a bizottság köszönetét. Az igazgató jelentése után elhatározta a bizottság, hogy a természettudományi ismeretek tanításához a legszükségesebb taneszközök beszerzéséről gondoskodik. A rajztanítás sikeresebbé tételére még egy középső csoportot szervez, a tanítási időt úgy állapítja meg, hogy a világosabb hónapokban, szeptember, október, május, júniusban 6—8-ig, a téli hónapokban 5—7-ig legyen; azután megállapította az órarendet, kiküldte az iskolalátogatókat s kimondta, hogy a jövő iskolai évre a beírások szeptember 9—11-ikén d. u. 2 órától lesznek s a tanítás 12-én megkezdődik.

x **Özv. Mihalovits Béláné** a zongora-, ének- és zeneelmélet tanítását szept. 5 megkezdte. Lakása Petőfi utca.

x **Hevesi görögdyne.** Szentpétery Gergely fűszer-, csemege és porcellán kereskedése részére a napokban érkezett meg egy kocsi rakomány legfinomabb hevesi görögdyne. E dinya kilója 9 fillérért kerül elárúsításra. 100 kilogram vételnél nagy árkegvezmény.

x **Szülők figyelmébe.** Alólirott az igen tisztelt szülőknek figyelmébe ajánlja a francia és német magán oktatást, azonkívül teljes ellátásba fogad lányokat. Jelentkezéseket elfogadok d. e. 10—12, d. u. 3—4. Lakásom Eötvös-utca 9. sz. Pomarius Gottfridné.

x **Sok a jóból is megárt!** Különösen áll e régi közmondás az általánosan elismert Maggi féle leves- és ételkészítőre. Nehány csepp gyenge leveseknek, főzelékeknek, mártásoknak stb. valóban jó és erőteljes izt ad. Az izesítőt ne főzzük az étellel, hanem tálalásnál adjuk hozzá.

KÖZGAZDASÁG.

Angol Yorkshire sertések Udvarhely-vármegyében.

Székelyudvarhely, aug. 21.

A megyénkben működő 12 tejszövetkezetnél a lefőlzött tej, iró és savó jobb értékesítésére a miniszteri kirendeltség most legujabban az angolok által e célra nevelt és kitenyészett fehér Yorkshire sertéseket hozta be kísérletezsképen néhány tejszövetkezethez. A brassói és szebeni szászok ilyen sertéseket közvetlenül Angolországból hozatják a földmívelésügyi miniszterium utján. Náluk azonban sajnos, a kiscgazda sokkal szegényebb, mintsem a drága tenyészanyagot megszerezhesse. *Dorner* Béla kirendeltségi intéző tehát hazai tenyésztőktől szerzett be fiatal süldő kocsákat, melyeket azután a biztosító szövetkezet tagjainak nagyobb kedvezmény mellett oszt ki.

Ezuttal 2 tejszövetkezethez lettek kiadva angol Yorkshire sertések, egyelőre csak kísérletképen. Miután a nép ezen sertést eddig nem ismerte, az első szállítmány elhelyezése nehezen ment. Most pedig, hogy ezen állatok kitünő tulajdonságairól meggyőződött és ezen sertést „megszerette“, egymásután jönnek azt kérelmezni, úgy, hogy remélhetőleg nem-sokára közvetlen Angolországból importált tenyészanyagot is el lehet helyezni a miniszteri kirendeltség segélynyújtásával a jobb tejszövetkezeteknél.

A Yorkshire sertés a legjobb fajta, a mi csak elképzelhető. Gyorsan nő, étkes, szapora, husa kitünő. A teljesen kifejtett kocza 170—180 centimeter hosszúra nő meg, és 11-től 22-ig malacozik. Legeltetni nem szükséges, mert szákuvarban, konyha és tej hulladékon, árpán, korpán megél sőt meghizik.

Azt mondják, hogy az itteni klima alatt nem válik be. Ez egyszerűen nem áll. Mindenféle klimához alkalmazkodik, csak etessék és gondozzák.

Lengyelországban, Posenben, a német-orosz határszélen sem enyhébb a klima mint nálunk, ott pedig ezen sertést a kiscgazdák szélében tenyésztik. Be fog az valóni itt is csak etessék és gondozzák. Tétre az ólat szalmás trágyával rakják körül, hogy melegot tartson, mert gyér szőrözete miatt biz kissé fázkony állatt. A tisztaságra különösen kényes.

A most érkezett szállítmányban Aradmegyéből érkezett egy 2 $\frac{1}{2}$ éves tenyész kocza, mely 2 méter hosszú, 80 cent. magas. Mult évben 22-öt fiadzott. A kocza a miniszteri kirendeltségi irodánál, mint velünk közlik, hétfőn és kedden megtekinthető.

Nyiltér.*

Nyilvános köszönet.

Megrongált egészségem folytán „Központi Szállodá“-mat f. é. szeptember hó 1-től kezdődőleg Tunyogi Csapó Ferencz urnak adtam bérbé.

25-év telt el, hogy Székelyudvarhely és vidéke t. közönségét szolgálom; 25 év nem vonulhat úgy el, hogy a legridegebb ember szívében is nyomokat ne hagyjon s fájó erzelmei ne fogják el, midőn megszokott tisztos és kedves legköröt oda hagyni kénytelen. És én most igaz lelkemből sajnálom itt hagyni t. vendégeimet, mielőtt azonban a küszöböt átlépni engedtessek meg nekem, hogy nyilvánosan bucsuzzam el s mondjak hálás köszönetet mindazoknak, kik szivesek voltak becses látogatásukkal megtisztelni.

Egyuttal arra kérem, tartsák meg utódomat is szives jó indulatukban s tiszteljék meg továbbra is szállodámat nagybecsű megjelenésükkel.

Székelyudvarhely 1906. augusztus hó 29-én.

Mély tisztelettel

Walter Vilmos.

Nyilvános kérelem.

Tisztelettel alólirott a „Központi Szállodá“-t f. é. szeptember hó 1-től kezdődőleg bérbé veném, azon illetteljes kérelemmel fordulok Székelyudvarhely és vidéke t. közönségéhez, miszerint jóindulatu pártfogását tőlem se vonja meg s kegyeskedjen kávéházamat és éttermemet továbbra is nagybecsű látogatásával megtisztelni.

Szigoruan azon leszek, hogy t. vendégeim a legmesszebb menő kényelmben, előzékenységhen és pontos kiszolgálásban részesüljenek; szolid árak mellett s étlap szerint friss italokat és kitünő konyhát kapjanak.

E célból külön éttermet és játékszobát rendeztem be s igérem, hogy pártfogás esetén nagyobb mérvű költségektől sem fogok visszariadni.

Székelyudvarhely, 1906. augusztus hó 29-én.

Kegyes pártfogást kér
Tunyogi Csapó Ferencz.

Kiadja Becsek D. Fia könyvnyomdája

Telefonszám: 14.

Eladó butor!

Egy szalon-berendezés olcsón eladó!

Czim: Bethlen-utca 77. sz.

A m. kir. szőlőtelepeken termelt

és a budafoki m. kir. pinczemesteri tanfolyam által kezelt s a m. kir. földmívelésügyi miniszter támogatásával létesített borértékesítő osztályából

a magyar gazdák v. cs. r. szövetkezete

székelyudvarhelyi fiókjánál

következő, hivatalos vizsgálaton átmert

borok vannak raktáron:

	Fogy. adóval együtt	Fogy. adó nélkül
Magyarigeni Riesling	80 fillér	70 fillér
Mézes fehér	65 fillér	55 fillér
Siller szekszárdi	47 fillér	37 fillér
Fehér asztali	45 fillér	35 fillér
Hegyaljai asztali	78 fillér	68 fillér
Villányi vörös 1900 évi	88 fillér	78 fillér
Tolcsvai szomorodni 1900 évi	155 fillér	144 fillér

Palaczk borok: Zöld sylvani, Magyarigeni Som, Kecskeméti Auvergnas Gris Farczali Furmin stb. fajta kitünő palaczk — borok a legolcsóbban kaphatók. —

Megrendelésre bármily faj palaczk borok hozathatók Vételnél hordóért literenként 13 fill. letét adandó. — Hordók 3 hónapon belül tisztelen tiszta állapotban, székelyudvarhelyi pinczéhez szállítást levonva, a felszámított áron visszavétnek.

Valódi ólomzárólt luczerna és heremag. Erfurti vetemény- és virágmagvak.

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy üzletemet áthelyeztem az Alsó-piaczterre, a szent Ferenczrendi barátok temploma közelében levő, ujonnan épült

Frölichné-féle helyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárakban, rizsek, kávék, tisztított petroleum, porcellán, üveg, gyermekjáték, diszmutaruk, függő, fali és asztali lámpákban. Aradi lisztekben stb. stb.

Mindig friss fűszerárak tisztán kezelve.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását, igérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni. — Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régiának bizonyult házaszer, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult küszvényél, csúznál és meghűléseknél bedörzsölés-képen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan áruvet fogadjunk el, amely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Forgalmaz: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Richter gyógyszerárak
az „Arany országhoz“, Prágában.
Előzetesbeszélgetés után. Működésépl esztől üldés.

Ablaküveges és képráma-készítés.

Nagy raktár Baross, Borszoki és Kaszoni vizekben

BÉTAY és BENEDEK

Oltárépítő és templomberendezési műintézete, egyházi szerek és zászlók gyára, elvállal templomok teljes berendezését, felszerelését, kifestését és kikövezését.

BUDAPEST, IV., Váci-utca 59. szám.

Az Udvarhelymegyei Takarékpénztár Részvénytárs.

Székelyudvarhelyen a fő-, valamint a Székelykereszturi és oklándi fiókintézeteknél

elfogad betéteket

évi 4% kamatoztatás mellett, (a tőkekamatadót az intézet sajátjából fizeti).

Kölcsönöket ad

váltókra évi 7%

betáblázott kötelezvényekre évi 6% kamat és lejáratonként 20 fil. díj mellett (ez idő szerint.)

Bevált sorsjegy- és érték-papír-szelvényeket.

Az igazgatóság.

Udvarhelyvármegye igazoló választmányától.

5138—1906. szám

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tesszük, hogy Udvarhelyvármegye igazoló választmánya folyó évi szeptember hó 10-én d. e. 10 órakor a vármegyeház kis tanácstermében a vármegyei legtöbb adót fizető bizottsági tagok névjegyzékének kiigazítása végett ülést fog tartani.

Ezzel kapcsolatban, hivatkozással az 1886. évi XXI. t. cz. 27. §-ára figyelmeztetjük mindazokat, kik az említett törvények 26. §-ában körülírt kétszeres adószámítás kedvezményét igénybe kívánják venni, hogy ebbeli igényük érvényesítése végett az ülés berekesztéséig az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban jelentkezni és jogosultságukat igazolni kötelesek.

Az igazoló választmánytól.

Székelyudvarhely, 1906. augusztus 29.

Dr. Nagy Samu, elnök.

Lakást keresek

azonnali atvételre

5—6 szobából és mellékhelyiségekből állót, lehetőleg kerttel.

Czim a kiadóhivatalban.

nélkül ne együnk levest.

5 koronáért

küldök egy postacsomag 4 és fél kiló (kb. 50 drb) kevésbé megsérült

pipere-szappant

róza, liliumtej, orgona, ibolya, rezeda, jaszmin, gyöngyvirágból szépen összeválogatva, a pénz előzetes be-
küldése esetén v. utánvétellel.

Auffenberg József, Budapest, Bezerédi-u. 3.

Zene- és műének tanfolyam!

Alólirott a nagyérdemű közönség szives tudomására kívánja adni, hogy Székelyudvarhelyt Árpád-
utca 7. sz. alatt f. évi szeptember hó 1-én

Zene-iskoláját

ujból megnyitja, hol zongora, hegedű, csitera, cimbalomjátékban, ugyszintén a mű-énekekben is, a legújabb tanítási módszer szerint alapos oktatást úgy kezdők és haladók is nyerhetnek.

Minél tömegesebb megbízást kérve vagyok teljes tisztelettel Baku Katalin, okl. zenetanító.

Budapesten

az egyetlen

független

ellenzéki

nagy napilap:

„AZ UJSÁG“

Előfizetési ára:

Egész évre . . . 28 K

Félévre . . . 14 K

Negyedévre . . . 7 K

Egy hónapra 2 K 40 f.

Gyönyörű albumajándék karácsonyra Az Ujság minden előfizetőjének kivétel nélkül.

Megrendelési cím: „Az Ujság“ kiadóhivatala
Budapest, VII. Kerepesi-ut 54.

Van szerencsénk ezennel tudatni, hogy a brassói piaczon, egyik üzleti helyiségünkben a legújabb módszer szerint, motor-üzemre

Kávé nagy-pörköldét

rendeztünk be.

Miután utóbbi időben a pörkölt kávé fogyasztása Erdélyben is emelkedett és a t. közönség a pörkölt kávé fogyasztásával járó takarékoságot és kellemességet elismerte, ezen új üzletággal való foglalkozásra határozottuk el magunkat. Nagy bevásárlások, a legjelesebb fajták kiválasztásával és a leggon-
dosabb eljárás a pörkölésnél azon helyzetbe juttattak, hogy mindenkor versenyképesek lehetünk, miért is nagybecsű pártfogását és próbarendelményét kérjük. Immár azon helyzetben vagyunk, hogy naponta frissen pörkölt kávé kifogástalan minőségben a legkülönfélébb fajtákban és mérsékelt árak mellett birunk kiszolgálni.

Árjegyzékkel és mintával szívesen szolgátunk és kívánatra bérmentve megküldjük.

Kiváló tisztelettel

Hesshaimer J. L. és A.

fűszer- és gyarmatáru-kereskedés

a „Fehér oroszlánhoz“ Brassóban

A'apittatott 1843.

Kitűnő hirnévnek örvendő és kiállításokon első díjakat nyert

Őriásvirágu Japáni

Chrysantheumaimból

válogatott 10 legszebb fajból álló

diszgyűjteményt

csomagolással együtt

6 koronáért ajánlok.

Valamennyi cserépben tenyésztett erőteljes példányok, a melyek november havában gyönyörű virágzatot fejlesztenek!

MÜHLE ÁRPÁD

kertészeti telepe

TEMESVÁRT

Árpád-telep 22.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu portlandora cementet olcsón ajánl

BRASSOI PORTLAND CEMENTGYÁR

Brassóban Székelyudvarhelyt kapható Rösler és Gábor uraknál